

واحد تهران جنوب

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

گروه علمی حقوق بین الملل

عنوان پایان نامه:

شکل گیری قواعد مشترک بر دادرسیهای بین المللی در تقابل تکثرگرایی

استاد راهنما:

دکتر سید باقر میرعباسی

استاد مشاور:

دکتر مجتبی بابائی

نگارش:

هادی شهیری فرجام

۹۲/۶

دانشگاه پیام نور استان تهران

تاریخ .....
شماره .....
پیوست .....

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

مرکز تهران جنوب

تصویب نامه

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته حقوق گرایش بین الملل
تحت عنوان:

شکل گیری قواعد مشترک بر دادرسی های بین المللی در تقابل تکثر گرایی

نام خانوادگی: شهیری فرجام شماره پروژه: ۱۱۸۶۹
نام: شماره دانشجویی: ۸۹۰۰۷۱۶۳۹
هادی تاریخ: ۱۳۹۲/۰۶/۲۷
ساعت: ۱۴-۱۵/۳۰
نمره: ۱۹ نوزده
هیات داوران:
درجه ارزشیابی: عالی

داوران	نام	نام خانوادگی	کد استادی	مرتبۀ علمی	امضاء
راهنما	سید باقر	میرعباسی	۴۱۰۱۷۸	دانشیار	
راهنمای دوم	-	-	-	-	-
مشاور	مجتبی	بابائی	۴۰۲۲۵۱	ارزوردر	
مشاور دوم	-	-	-	-	-
داور	علی	توکلی طبسی	-	استاد	
داور دوم	-	-	-	-	-

تهران، خیابان انقلاب، خیابان
استاد نجات الهی، نرسیده به
چهار راه سپند، دانشگاه پیام نور
مرکز تهران جنوب، پلاک ۲۳۳
تلفن: ۸۴۲۲۴
۸۸۸۰۱۰۹۰
فکس: ۸۸۸۰۳۶۸۵
کد پستی: ۱۵۸۴۶۶۸۶۱۱

نشانی الکترونیک:

www.teh-jonuob.pnu.ac.ir
Jonuob@tpnu.ac.ir

باسپاس از اساتید گرامتقدر:

جناب آقای دکتر میرعباسی جهت راهنمایی و پیشبرد این پایان نامه

جناب آقای دکتر بابائی به جهت توصیه ها و اصلاحیه های وارد بر این پایان نامه

و همین طور جناب آقای دکتر توکلی به جهت تقدیمی بجا و شایسته ایشان برای بهتر نمودن این تحقیق

چکیده:

تعداد رو به افزایشی از دادگاههای بین المللی شناخته شده تحت عنوان "تکثرگرایی" در حالی به روند رو به رشد خود ادامه می دهد که دادگاههای بین المللی به صورت مجزا از یکدیگر و در فقدان یک سلسله مراتب و یا یک دادگاه متمرکز استیناف فعالیت می کنند. در این بین تعدادی از دادگاههای بین المللی با داشتن صلاحیتهای همپوشان در دادرسی بین المللی ، احتمال صدور احکام متناقض و در عین حال هنجاری را تشدید کرده اند و همین باعث دغدغه هائی برای حقوقدانان بین الملل در باب تهدید وحدت و "چند پارگی" حقوق بین الملل شده است. این پایان نامه در فصل نخست، به زمینه این تحقیق یعنی تکثرگرایی دادگاهها و مشکل متصور از چندپارگی در حقوق بین الملل پرداخته، و در بخش دوم، پس از ارزیابی منابع قواعد دادرسی _ و با قواعدی که آنها تفسیر و اعمال می شوند_ به ارزیابی ویژگیهای مشترک مربوط به قواعد دادرسی پرداخته است. فرضیه اساسی این پایان نامه بر آن است که شکل گیری ویژگیهای مشترک از قواعد دادرسی در رویه دادگاههای بین المللی به عنوان یک اساس محکمی برای توسعه بیشتر یک هماهنگی فراگیر در نظامی هر چند غیر رسمی از دادرسی بین المللی به کار می رود که در آن نظام ، مجموعه های قضائی بین المللی خود را به عنوان بخشی فعال از یک "جامعه دادگاهی" تصور می کنند که بایستی به رویه آن جامعه حداقل در شکل یک "نزاکت" قضائی - توجه کنند. بدین ترتیب، آثار تکثرگرایی و دغدغه های حاصل از چندپارگی حقوق بین الملل به حداقل مقدار خود رسیده و این اجرای صحیح عدالت بین المللی را بهتر نشان می دهد.

کلید واژه ها: قواعد مشترک، دادرسی بین المللی، قواعد دادرسی ، تکثرگرایی، چندپارگی

فهرست مطالب

مقدمه.....	۱
۱- بیان مسئله.....	۱
۲- اهداف تحقیق.....	۳
۳- فرضیه های تحقیق.....	۴
۴- اهمیت و ضرورت تحقیق.....	۴
۵- کاربرد تحقیق.....	۴
۶- پیشینه تحقیق.....	۵
۷- تعاریف اصطلاحات تحقیق.....	۷
۸- حوزه تحقیق.....	۷
۹- سازماندهی تحقیق.....	۸

۱- شکل گیری قواعد مشترک دادرسی بین المللی

در تقابل با تکررگرائی.....	۹
مقدمه.....	۹
۱-۱- تکررگرائی دادگاهها و دیوانهای بین المللی.....	۱۰
۲-۱- دلایل تکررگرائی.....	۱۱
۳-۱- تکررگرائی و چندپارگی.....	۱۳
۱-۳-۱- حقوق بین الملل به عنوان.....	۱۳
۲-۳-۱- تکررگرائی به عنوان	
عامل رقابت صلاحیتی و چندپارگی.....	۱۵
۱-۲-۳-۱- صلاحیتهای همپوشان دادگاههای	
بین المللی.....	۱۶
۱-۲-۳-۱- تعارض دکترین در رویه قضائی	
دادگاههای بین المللی.....	۱۸

۱-۳-۳- بررسی کمیسیون حقوق بین الملل

- از خطر چند پارگی ۲۰
- نتیجه ۲۲

۲- قواعد اعمالی دادگاهها و دیوانهای بین المللی

- در پیوند سازی موضوعات قواعد دادرسی ۲۳
- مقدمه ۲۳
- ۱-۲- منابع قواعد دادرسی ۲۴
- ۱-۱-۱- اسناد موسس دادگاههای بین المللی ۲۴
- ۲-۱-۲- قواعد رسیدگی دادگاههای بین المللی ۲۵
- ۳-۱-۲- منابع قواعد جائیکه دادگاههای
بین المللی خلاء هائی مواجه می شوند ۲۶
- ۱-۳-۱-۲- تفسیر دادگاههای بین المللی
از اسناد موسس ۲۸
- ۲-۳-۱-۲- عرف، رویه قضائی بین المللی
و اصول کلی حقوق ۳۷
- ۳-۳-۱-۲- اختیارات ذاتی ۴۰
- ۲-۲- اختیارات ذاتی در دادرسی بین المللی ۴۰
- ۱-۲-۲- مفهوم اختیارات ذاتی ۴۰
- ۲-۲-۲- ادعاهائی علیه اعمال اختیارات
ذاتی توسط دادگاههای بین المللی ۴۲
- ۳-۲- اختیارات ذاتی در رویه دادگاههای
بین المللی ۴۴
- ۴-۲- منابع اختیارات ذاتی ۴۹
- ۱-۴-۲- اختیارات ذاتی که از
اصول کلی حقوق ناشی می شود ۵۱

۵۲	..... ۲-۴-۲- اختیارات ذاتی اختیارات ضمنی هستند
	..... ۳-۴-۲- اختیارات ذاتی از هویت دادگاهها به عنوان مجموعه های قضائی ناشی می شود
۵۳	..... ۴-۴-۲- اختیارات ذاتی برای اجرای عملکردهای دادگاههای بین المللی ضروری است
۵۴	..... ۲-۴-۴- حدود اختیارات ذاتی دادگاههای بین المللی
۵۵	..... ۲-۴-۱- عملکردهای دادرسی بین المللی
۵۵	..... ۲-۴-۲- محدودیت هائی بر اعمال اختیارات ذاتی
۶۰	..... نتیجه
۶۳	.....

۳- اختیار دادگاههای بین المللی

۶۴	..... به اعطاء تدابیر موقت
۶۴	..... مقدمه
۶۵	..... ۳-۱- دیوان بین المللی دادگستری
۷۲	..... ۳-۲- دیوان بین المللی حقوق دریاها
۷۷	..... ۳-۳- دیوان دایمی داوری
	..... ۳-۴- دیوان بین المللی حل و فصل اختلافات سرمایه گذاری (ایکسید)
۸۰	..... ۳-۵- تفاهم نامه قواعد و رویه های حاکم بر حل اختلاف سازمان جهانی تجارت
۸۴	..... نتیجه
۸۸	.....

۴- اختیار دادگاههای بین المللی

۹۰	..... به پذیرش دعوی متقابل
----	----------------------------

مقدمه	۹۰
۴-۱- دیوان بین المللی دادگستری	۹۱
۴-۲- دیوان بین المللی حقوق دریاها	۱۰۰
۴-۳- دیوان دائمی داوری	۱۰۰
۴-۴- دیوان بین المللی حل و فصل	
اختلافات سرمایه گذاری (ایکسید)	۱۰۸
۴-۵- تفاهم نامه قواعد و رویه های	
حاکم بر حل اختلافات سازمان جهانی تجارت	۱۱۳
نتیجه	۱۱۴
۵- اختیار دادگاههای بین المللی	
به تفسیر و تجدیدنظر آراء و احکام	۱۱۶
مقدمه	۱۱۶
۵-۱- دیوان بین المللی دادگستری	۱۱۷
۵-۲- دیوان بین المللی حقوق دریاها	۱۲۳
۵-۳- دیوان دائمی داوری	۱۲۶
۵-۴- دیوان بین المللی حل و فصل	
اختلافات سرمایه گذاری (ایکسید)	۱۲۹
۵-۵- تفاهم نامه قواعد و رویه های	
حاکم بر حل اختلافات سازمان جهانی تجارت	۱۳۲
نتیجه	۱۳۶
۶- قواعد مشترک دادرسی بین المللی:	
دلایل و محدودیتها	۱۳۹
مقدمه	۱۳۹
۶-۱- دلایل شکل گیری قواعد مشترک دادرسی بین المللی	۱۴۰

۶-۲- محدودیت‌هایی بر توسعه قواعد

مشترک دادرسی بین المللی ۱۵۱

نتیجه ۱۵۴

۷- مفاهیم قواعد مشترک

دادرسی بین المللی ۱۵۵

مقدمه ۱۵۵

۱-۷- مفاهیم عملی ۱۵۶

۱-۱-۷- کلیات ۱۵۶

۲-۱-۷- مفاهیم عملی در خصوص مسائل

مطرح شده با تکثرگرایی ۱۵۸

۱-۷-۱-۲- اختیار به رد رسیدگی اختصاری ۱۵۹

۱-۷-۲-۲- اختیار به تعلیق رسیدگی قضائی ۱۶۸

۱-۷-۲-۳- اختیار به منع طرفین از

تعقیب رسیدگی‌های همزمان ۱۷۲

۱-۷-۳- نتیجه ۱۷۴

۲-۷- مفاهیم نظری ۱۷۵

نتیجه ۱۸۰

نتیجه گیری ۱۸۲

فهرست قضایا

فهرست اسناد بین المللی

کتابنامه

۱- بیان مسئله

دادرسی چه از نوع قضائی چه از نوع داوری در ماده ۳۳(۱) از منشور سازمان ملل متحد از جمله طرقی برای حل و فصل مسالمت آمیز اختلافات بین المللی در نظر گرفته شده است. دادرسی به معنی دقیق کلمه تاریخ طولانی دارد. با این حال، در شکل مدرن خویش به اواخر قرن هیجدهم - معاهده جی، بین بریتانیای کبیر و ایالات متحده - بر می گردد. امروزه بیش از ۱۲۰ مجموعه مختلف حل و فصل اختلاف وجود دارد. ایجاد این تعداد کثیری از دادگاههای بین المللی به عنوان "تکثرگرائی" دادگاهها و دیوانهای بین المللی شناخته شده است. تکثرگرائی، مسائل متعددی در ارتباط با اجرای عدالت بین المللی مطرح کرده است.

اسناد موسس اولین دیوانهای داوری، قواعد معدودی را برای قواعد دادرسی قابل اعمال تدوین می کردند. برای مثال، هیئتهائی که بر اساس معاهده جی تاسیس می شدند، یا در ادامه سایر هیئتهائی که بر آن اساس تشکیل می شدند، تصور می شد که دادرسی را با ملاحظه دیپلماتیک ادغام کرده تا آنچه در واقع یک حل و فصل بر اساس مذاکره بود را به وجود می آوردند. توسعه قابل توجه در تدوین قواعد دادرسی بین المللی در ۱۸۷۵ محقق شد وقتی انستیتو حقوق بین الملل مقرراتی برای "قواعد دادرسی داوری بین المللی" آماده کرد. این "مقررات" سپس مقررات قواعد دادرسی کنوانسیونهای لاهه ۱۸۹۹ و ۱۹۰۷ را تشکیل می داد که دیوان دائمی داوری را به وجود آوردند، اما این کنوانسیونها صلاحیت زیادی به دیوانهای اختصاصی واگذار می کردند که به کمک آن تاسیس می شدند. احکام این دیوانهای داوری به بیان پروفیسور مریلز^۱ در توسعه قواعد و اصول حقوق بین

---

¹ -Merrills

الملل مربوط به جریان دعوی موثر بودند ، مشتمل بر آنهایی که به موضوعات متنوع قواعد دادرسی ،
ادله اثبات دعوی ، تجدید نظر احکام و جبران خسارت قضائی مربوط می شدند."

با افزایش تعداد دادگاهها و دیوانهای بین المللی و به تبع آن افزایش دادرسیها ، خاصه قواعد اعمالی
دادگاهها در جریان دادرسی ، سوالی درباره هماهنگی این قواعد چه از حیث اختیار به اعمال آنها ،
چه از حیث عملکرد آن قواعد مطرح می شود.

مطالعه در باب آثار تکثرگرائی بر نظام حقوق بین الملل و ارزیابی رویه های دادگاهها و دیوانهای بین
المللی به منظور تعیین درجه ای از همگرایی - یا واگرایی - در قواعد و اصول آنان بر موضوعات
قواعد دادرسی نیازمند در نظر گرفتن همه جنبه های دادرسی در همه دادگاهها و دیوانهای بین المللی
است ، و این وجود یک زمینه وسیعی برای تحقیق در این موضوع را نشان می دهد.

سوالات اصلی

۱- آثار تکثرگرائی بر نظام حقوق بین الملل چگونه است؟

۲- آیا در دادرسیهای بین المللی اعم از قضائی یا داوری قواعد مشترکی در جریان دادرسی شکل

می گیرند؟

سوالات فرعی

۱- با چه قواعدی دادگاههای بین المللی ضمن رفع خلاء موجود در اسناد کتبی خویش قواعد

دادرسی خود را با قواعد دادرسی قابل اعمال نزد دیگر دادگاههای بین المللی هماهنگ

می کنند؟

۲- دلایل احتمالی بر شکل گیری قواعد مشترک دادرسی بین المللی و محدودیتهای توسعه ای بر

آن کدامند؟

۳- قواعد مشترک دادرسی بین المللی چه مفاهیم نظری و عملی می تواند داشته باشد؟

۲- اهداف تحقیق

۱- بررسی میزان همگرایی در قواعد دادرسی اعمال شده در دادرسیهای بین المللی

۲- بررسی و تبیین آثار تکثرگرایی بر نظام حقوق بین الملل

۳- فرضیه ها

۱- دادگاهها و دیوانهای بین المللی غالباً قواعد مشترکی را در ارتباط با موضوعات قواعد

دادرسی می پذیرند

۲- قواعد مشترک دادرسی بین المللی آثار تکثرگرایی بر چندپارگی حقوق بین الملل را به

حداقل می رساند.

۴- اهمیت و ضرورت تحقیق

تکثرگرایی به عنوان یک پدیده نوظهور در بستری از وجود دغدغه هائی در خصوص " چندپارگی " حقوق بین الملل به وجود آمده است. فراوانی دادگاههای بین المللی به تحقیق یک اثر تشدیدکنندگی بر تهدید وحدت و انسجام حقوق بین الملل داشته است. با تعداد رو به افزایشی از دیوانهای بین المللی که بخشی از یک سلسله مراتب ساختاری را تشکیل نمی دهند، احتمالی وجود دارد که دادگاههای بین المللی به احکام متعارضی برسند. این عامل دغدغه های پژوهشگران حقوق بین الملل و حقوقدانان نگران در مهار آثار تکثرگرایی بر " چندپارگی " را افزایش داده است.

۵- کاربرد تحقیق

در موقعیت تکثرگرایی ، شکل گیری قواعد مشترک دادرسی بین المللی کاربرد انکارناپذیری برای دادگاههای بین المللی خاصه نوین به همراه می آورد که در فرایند توسعه قواعد دادرسی خود هستند و همینطور برای بیشتر دادگاههای بین المللی که در برخورد با مسائل پیچیده رقابت صلاحیتی می توانند اختیار به تعلیق یا رد رسیدگیها را اعمال نمایند یا دستوری صادر کنند که رسیدگی همزمان متوقف شود.

۶- پیشینه تحقیق

- پیشینه تحقیق در ایران

در ایران در خصوص مسائل دادرسی بین المللی و تکثرگرایی ، تا کنون ، تحقیقات نسبتاً کمی صورت پذیرفته است علی الخصوص در حوزه قواعد مشترک دادرسی بین المللی تحقیق خاصی به دست نمی آید. در اینجا به کتاب زیر که در زمینه دادرسی بین المللی و تکثرگرایی به رشته تحریر درآمده است اشاره می کنیم:

- دادرسیهای بین المللی دیوان بین المللی دادگستری (دو جلدی): تالیف آقای دکتر سیدباقر میرعباسی و آقای دکتر حسین سادات میدانی که در سال ۱۳۸۹ برای چندمین بار منتشر شده اند. جلد اول در بخشهایی به طور اختصار درباره صلاحیتها و آئین دادرسی دیوانهای مهم بین المللی همچون دیوان بین المللی دادگستری و سلف آن و دیوان بین المللی حقوق دریاها مطالبی ارائه کرده است که از این مطالب در بخشهایی از پایان نامه بهره برده شده است. فصل اول از جلد دوم این کتاب به موضوع تکثرگرایی پرداخته و در فصول بعدی کتاب چکیده برخی از مهمترین آراء دیوان بین المللی دادگستری آورده شده است .

- مطالعات انجام شده در خارج

کتابهای نسبتاً مفصل درباره دادرسیهای بین المللی و موضوع تکرگرائی و یک کتاب درباره قواعد مشترک دادرسی بین المللی نگاشته شده است:

- کتاب قواعد مشترک دادرسی بین المللی^۱: تالیف چستر بروان برای اولین بار در ۲۰۰۷ و بار دوم در ۲۰۰۹ از انتشارات آکسفورد منتشر شده است. این کتاب در حقیقت رساله دکتری ایشان البته با مطالبی بیشتر می باشد. این کتاب در بخش اول خود به مباحثی پیرامون تکرگرائی و در بخشهای بعدی به جنبه هائی از دادرسی بین المللی پرداخته است. این کتاب در کلیت خویش به موضوع قواعد مشترک دادرسی بین المللی پرداخته و قواعد مذکور را در آئین های دادرسی دیوانهای مهم بررسی می نماید. در تنظیم بخشهای مختلف پایان نامه نهایت استفاده از مطالب این کتاب برده شده است.

- کتاب دعاوی متقابل نزد دیوان بین المللی دادگستری^۲: تالیف کانستنتین آنتاناپولوس که برای اولین بار در سال ۲۰۱۱ از انتشارات اسپرینگ منتشر شده است. این کتاب در بخش اول به طور اختصار به موضوع دعوی متقابل در دادگاهها و دیوانهای مختلف می پردازد و در بخشهای بعد موضوع دعوی متقابل را در دیوان بین المللی دادگستری تشریح می کند.

- کتاب صلاحیت داوری بین المللی^۳: تالیف آمراسینگ در سال ۲۰۱۱ چاپ شده است. این کتاب آئینهای دادرسی مطرح در داوریهای بین المللی را توضیح می دهد.

---

¹ - A Common Law of International Adjudication

² - Counterclaims before the International Court of Justice

³ - International Arbitral Jurisdiction

۷- تعاریف اصطلاحات

- اصطلاح " قواعد مشترک دادرسی بین المللی " به معنای ارجاع به شکل گیری یک مجموعه به طور فزاینده هماهنگی از قواعد اعمال شده توسط دادگاهها و دیوانهای بین المللی مربوط به موضوعات " قواعد دادرسی " می باشد.
- " قواعد دادرسی " با یک درک مشترک شامل نه تنها جریان دادرسی شامل اختیارات دادگاههای بین المللی به صدور حکم در ایرادات مقدماتی و اعمال اختیارات ضمنی در طی و پس از دادرسی در ماهیت ، بلکه اساسنامه دیوانهای بین المللی و موضوعات مربوط به صلاحیت آنان را دربرمیگیرد.

۸- حوزه تحقیق

- جنبه هائی از دادرسی بین المللی : این تحقیق توان پرداختن به همه جنبه های دادرسی بین المللی را ندارد ، به همین خاطر جنبه های معدودی را در اولویت خود قرار می دهد که در عین کاربرد فراوان ، قواعد کلی و محدودی درباره آنها در اسناد کتبی آورده شده است. این جنبه ها شامل اختیار دادگاههای بین المللی به اعطاء تدابیر موقت ، پذیرش دعوی متقابل و تفسیر و تجدیدنظر آراء و احکام است.
- پوششی از دادگاههای بین المللی : این تحقیق توان پرداختن به همه دادگاههای بین المللی را ندارد ناگزیر دادگاههای انتخاب می شوند که آن جنبه هائی از دادرسی بین المللی را که قرار است بررسی شوند را به عنوان بخشی از قواعد دادرسی و جبران خساراتشان اعمال کرده باشند، هر چند در اسناد کتبی آنان منظور نشده باشد. این دیوانهای منتخب عبارتند از : دیوان بین المللی دادگستری ، دیوان بین المللی حقوق دریاها و دیوانهائی که به موجب کنوانسیون حقوق دریاها

تشکیل می شوند ، دیوانهائی که به کمک دیوان دائمی داوری تشکیل می شوند ، پانلهای سازمان تجارت جهانی و رکن استیناف سازمان تجارت جهانی که به موجب تفاهم نامه قواعد و رویه های حاکم بر حل و فصل اختلافات سازمان تجارت جهانی تشکیل می شوند ، و دیوانهائی که به کمک حل و فصل اختلاف سرمایه گذاری (ایکسید) تشکیل می شوند.

۹- سازماندهی تحقیق

این تحقیق به روش ذیل اقدام می کند: فصل ۱ زمینه این تحقیق یعنی تکرگرائی دادگاهها و دیوانهای بین المللی و مشکل متصور از " چندپارگی " در حقوق بین الملل را شرح می دهد.

فصل ۲ درباره اختیارات قواعد دادرسی اعمال شده توسط دادگاههای بین المللی و همینطور قواعد موجود برای دادگاههای بین المللی برای اشتغال در پیوندسازی موضوعات قواعد دادرسی تحقیق می کند. در فصول ۳-۵ ارزیابی موضوعاتی که به قواعد دادرسی مربوط هستند ، برای بررسی دقیق انتخاب می شوند. این موضوعات اختیار دادگاههای بین المللی به اعطاء تدابیرموقت (فصل ۳) ، اختیار دادگاههای بین المللی به پذیرش دعوی متقابل (فصل ۴) ، اختیار دادگاههای بین المللی به تفسیر و تجدیدنظر آراء و احکام (فصل ۵) می باشند. بعد از بیان جنبه هائی از جریان دادرسی بین المللی ، در فصل ۶ به دلایل احتمالی بر توسعه قواعد مشترک دادرسی بین المللی و همینطور به محدودیتهای احتمالی بر توسعه بیشتر آن پرداخته می شود. شکل گیری قواعد مشترک دادرسی بین المللی مفاهیم مهم عملی و نظری دارد که به این مفاهیم در فصل ۷ پرداخته خواهد شد.

شکل گیری قواعد مشترک دادرسی بین المللی در تقابل با تکثرگرایی

مقدمه

این فصل، زمینه این تحقیق یعنی تکثرگرایی دادگاهها و دیوانهای بین المللی و مشکل متصور از "چندپارگی" در حقوق بین الملل را توصیف می کند. ویژگی بحث تکثرگرایی این است که تعداد زیادی از دادگاههای بین المللی جدید در فقدان یک چارچوب فراگیر تاسیس شده اند، هیچ ارتباط رسمی بین دادگاههای مختلف بین المللی وجود ندارد و هیچ سلسله مراتب سازمانی وجود ندارد که درون آن فعالیت کنند، به عبارتی دیوانهای بین المللی که اساساً به صورت مجزا از یکدیگر فعالیت می کنند احتمال احکام متعارض را افزایش می دهند. حال اگر قضیه از این قرار باشد، آن دادگاههای بین المللی که قواعد مشابهی را برای موضوعات خاص می پذیرند، آنها می توانند همینطور شکل گیری اشکالی از "نظام" دادرسی بین المللی را پیش بینی کنند که در آن، مجموعه های قضائی بین المللی خود را به عنوان بخشی از یک "جامعه دادگاهی" فعال تصور می کنند که باید به رویه آن توجه نمایند.

این فصل ابتدا تکررگرائی دادگاهها و دیوانهای بین المللی را توصیف می کند و سپس دلایل ایجاد آن را توضیح می دهد. در ادامه، موقعیتی که این پدیده در آن رخ داده را بررسی می کند، به عبارتی "چندپارگی" متصور شده از حقوق بین الملل. این فصل بعد از بررسی آثار کمیسیون حقوق بین الملل، این موضوع را بررسی می کند که آیا این چند پارگی با تکررگرائی دادگاههای بین المللی که احکام متعارضی صادر می کنند، تشدید شده است؟ همینطور اثر دیگر تکررگرائی در ایجاد صلاحیتهای همپوشان را مختصر بررسی می کند. سرانجام بر قواعد مشخص شده توسط کمیسیون حقوق بین الملل تاکید می کند که می توانند برای پرداختن به موضوعات مطرح شده با هنجارهای متعارض استفاده شوند و پیشنهاد می دهد که تعدادی از این قواعد می توانند توسط دادگاههای بین المللی در مواجهه با موضوعات قواعد دادرسی که اسناد موسسشان هیچ مقرره ای برای آنها وضع نکرده اند و در پذیرش قواعد هماهنگ با آن موضوعات بکار برده شوند.

۱-۱- تکررگرائی دادگاهها و دیوانهای بین المللی

در طول چند دهه اخیر، نظام قضائی بین المللی به طور کلی متحول شده است. در سال ۱۸۹۳ هیچگونه مرجع ثابت قضائی وجود نداشت اما از جنگ جهانی اول، دیوان دائمی دادگستری بین المللی به وجود آمد. در سال ۱۹۴۵-۱۹۴۶ پس از انحلال دیوان دائمی و جایگزین شدن آن توسط دیوان بین المللی دادگستری، جامعه بین المللی به تدریج با فراوانی مراجع جدید قضائی هم در سطح منطقه ای و هم در سطح جهانی روبرو بوده است. در سال ۱۹۵۰ دیوان اروپائی حقوق بشر و در سال ۱۹۹۱ دیوان دادگستری امریکایی مرکزی تاسیس شدند.